
Badania ankietowe imigrantów z Ukrainy we Wrocławiu w 2020 roku - najważniejsze wnioski

Paweł Strzelecki

Beata Dudek

Synteza

Celem niniejszego dokumentu jest przedstawienie wybranych wyników badania imigrantów we Wrocławiu zrealizowanego w drugiej połowie 2020 roku. Badanie to pozwala na ocenę sytuacji imigrantów oraz ich roli na rynku pracy pomiędzy pierwszą a drugą falą pandemii COVID-19 w porównaniu z poprzednim badaniem zrealizowanym w tym samym mieście w 2018 roku. Ze względu na realizację badania tylko w jednym regionie Polski zaprezentowane wyniki nie mogą być traktowane jako reprezentatywne dla całego kraju. Niemniej jednak zmiany liczby imigrantów w województwie dolnośląskim nie odbiegały istotnie od obserwacji dla całej Polski. Przy braku równie szczegółowych informacji dla innych regionów Polski tendencje obserwowane we Wrocławiu i okolicach pozostają punktem odniesienia dla analiz zmian sytuacji imigrantów po pierwszej fali pandemii. W szczególności, w dalszej części materiału rozwinięte zostały wątki dotyczące konsekwencji epidemii COVID-19 dla sytuacji imigrantów na dolnośląskim rynku pracy, strategii migracyjnych, długoterminowych planów imigrantów oraz czynników wpływających na przesyłanie przez imigrantów pieniędzy do kraju pochodzenia. W szczególności badanie to wykazało, że:

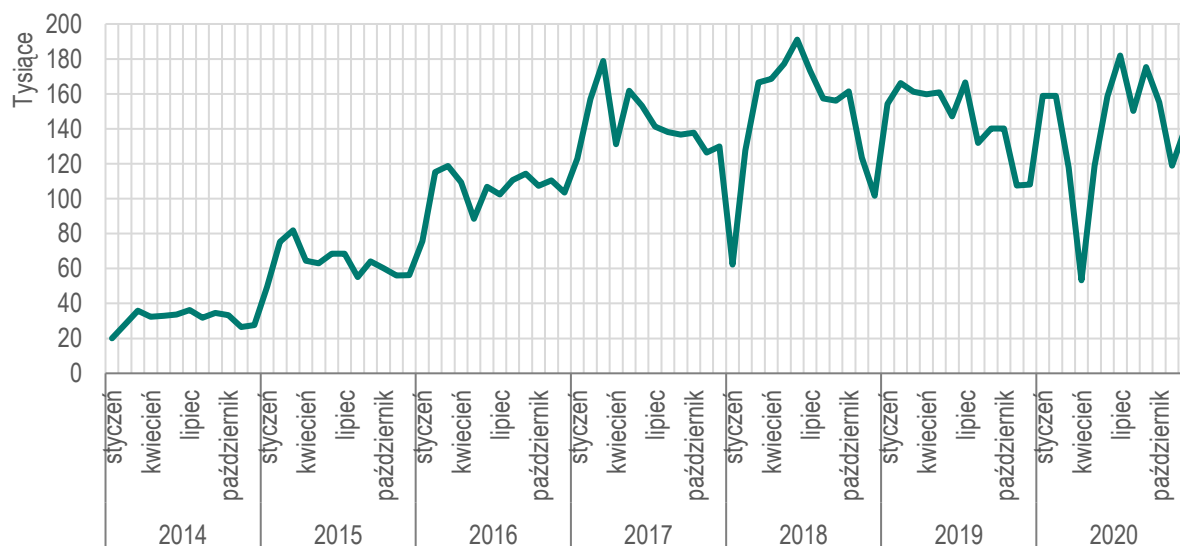
- W konsekwencji epidemii COVID-19 zahamowany został napływ nowych imigrantów, ale osoby mające wcześniejsze doświadczenia migracyjne w większości pozostały w Polsce i częściej niż to miało miejsce w przeszłości deklarowały chęć pozostania w Polsce w kolejnych latach.
- W czasie epidemii COVID-19 imigranci mogli pozostać legalnie w Polsce pomimo utraty ważności dokumentów. Z opcji tej skorzystało przez pewien czas jedynie ok. 13% respondentów. Dłuższy pobyt pozostałych respondentów był wcześniej zaplanowany.
- Ograniczenia związane z pandemią zmieniły rynek pracy imigrantów: wzrósł udział stabilniejszych form zatrudnienia, zmniejszyła się rotacja pracowników, straciło na znaczeniu samodzielne poszukiwanie pracy przez imigrantów przy wykorzystaniu informacji o dostępnych ofertach.
- Badanie ankietowe wskazuje na zmianę struktury gałęziowej zatrudnienia imigrantów na korzyść przemysłu i rzemiosła. Obserwacje te nie są spójne z trendami obserwowanymi w ogólnopolskich statystykach pozwoleń na pracę.
- Problemem wciąż pozostaje brak wykorzystania w pełni kapitału ludzkiego imigrantów. Większość ankietowanych posiadała wykształcenie wyższe techniczne, ale pracowała poniżej swoich kwalifikacji.
- Odsetek osób przekazujących pieniądze za granicę zmniejszył się nieznacznie, wzrosła częstotliwość przekazywania środków, ale zmniejszyła się wartość pojedynczego przekazu. Ponad 60% imigrantów wysyłających przekazy zrobiła to przynajmniej raz za pomocą firm umożliwiających tanie przekazy przez internet.

Wprowadzenie

Liczba imigrantów z Ukrainy wyraźnie zmniejszyła się jedynie na początku pandemii. Dane miesięczne dotyczące rejestracji pobytów krótkoterminowych i pracy sezonowej wskazują, że wraz z wprowadzeniem pierwszego *lockdownu* w marcu i kwietniu 2020 roku nastąpił gwałtowny spadek wydanych dokumentów, ale już w miesiącach letnich sytuacja powróciła do normy obserwowanej w 2018 i 2019 roku (**Wykres nr 1**). Niemniej jednak zmniejszenie się częstości przyjazdów w pierwszym półroczu przełożyło się na niższą niż w 2019 roku przeciętną liczbę imigrantów w całym roku. Widać to także w statystykach pozwoleń na pracę. Z drugiej strony liczba udzielonych zezwoleń na pobyt stały i czasowy wzrosła w 2020 roku w stosunku do 2019 roku, co wskazuje na wzrost popularności pobytów długoterminowych.

Jeśli chodzi o okolice Wrocławia (województwo dolnośląskie) to w 2020 roku tendencje zmian liczby imigrantów były podobne jak w Polsce ogółem (**Wykres nr 2**). W stosunku do szczytu liczby imigrantów z 2019 roku liczba osób posiadających pozwolenie na pracę zmniejszyła się o ok. 16% (w całej Polsce o 11%), natomiast liczba imigrantów odprowadzających składki do ZUS była niższa o 11% (w całej Polsce o 10%).

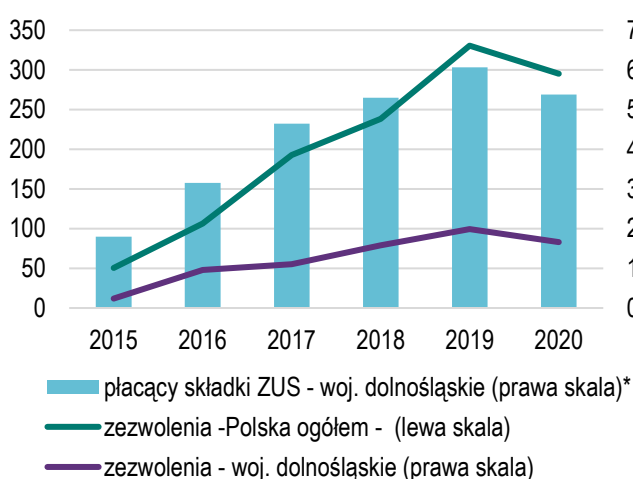
Wykres nr 1. Liczba wydanych miesięcznie oświadczeń o zamiarze zatrudnienia oraz pozwoleń na pracę sezonową dla obywateli Ukrainy w Polsce (w tys.).

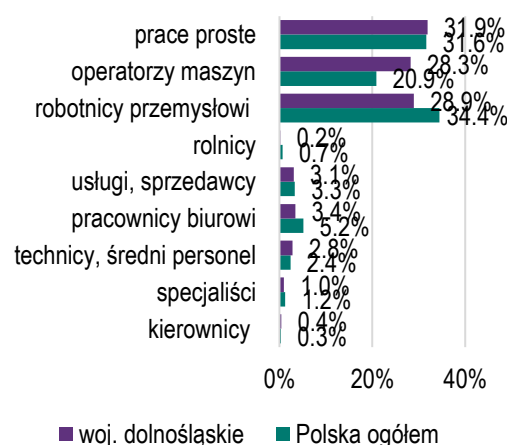
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych [Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii](#)

Silny popyt na pracę¹ osób o specyficznych kwalifikacjach w regionie dolnośląskim związany jest z inwestycjami w przemyśle wymagającymi przeszkolonych pracowników. Sprawia to, że w porównaniu z Polską ogółem w województwie dolnośląskim duży odsetek imigrantów stanowiły osoby zatrudnione w przemyśle jako operatorzy maszyn i urządzeń oraz monterzy (**Wykres nr 3**). Wyższy od przeciętnej jest także odsetek techników i średniego personelu. Mniej niż przeciętnie w Polsce było natomiast osób pracujących jako słabiej wykwalifikowani robotnicy przemysłowi oraz specjaliści. Struktura zezwoleń na pracę oraz oświadczeń według gałęzi gospodarki w skali całej Polski nie zmieniła się wyraźnie pomiędzy 2018 i 2020 rokiem, pomimo wyraźnych różnic w ekonomicznych konsekwencjach pandemii dla poszczególnych części gospodarki.

Wykres nr 2. Liczba imigrantów płacących składki ZUS oraz zezwoleń na pracę w woj. dolnośląskim i w całej Polsce (w tys.)

Wykres nr 3. Struktura zezwoleń na pracę według grup zawodów w Polsce ogółem i w woj. dolnośląskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych [Zakładu Ubezpieczeń Społecznych](#) oraz [Ministerstwa Rozwoju Pracy i Technologii](#)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych [Ministerstwa Rozwoju Pracy i Technologii](#)

Wcześniejsze badania ankietowe NBP wskazywały, że w przypadku województwa dolnośląskiego przeciętnie częściej imigranci dążyli do osiedlenia się w Polsce na dłużej, co wiązało się z częstszą: migracją całych gospodarstw domowych, aplikacją o dokumenty pozwalające na dłuższy pobyt, deklarowaną chęcią pozostania na stałe oraz relatywnie niższymi środkami przesyłanymi do kraju pochodzenia².

¹ Porównaj publikację GUS: „[Popyt na pracę w III kw. 2020 r](#)”. Dane GUS ([Bank Danych Lokalnych](#)) wskazują, że w województwie dolnośląskim odsetek osób zatrudnionych w przemyśle i budownictwie (32%) jest wyższy niż w Polsce ogółem (27%).

² Por. raporty NBP: „[Imigranci w polskiej gospodarce – raport z badań ankietowych](#)” z 2020 roku oraz raport „[Informacja z badań ankietowych imigrantów w Bydgoszczy i we Wrocławiu w 2018 i 2019 roku](#)” opublikowany w 2019 roku.

Najważniejsze wnioski z badania

Badanie ankietowe imigrantów z Ukrainy we Wrocławiu po pierwszej fali pandemii COVID-19 zostało zrealizowane w miesiącach sierpień-październik 2020 roku na próbie 510 osób. Badaniem objęto osoby powyżej 18 roku życia pozostające w Polsce przynajmniej 3 miesiące, które przyjechały do Polski do pracy i nie kształciły się w tym czasie w trybie zaocznym lub wieczorowym. Ze względu na brak operatu losowania oraz niepewne informacje dotyczące struktury cech imigrantów badanie zostało przeprowadzone za pomocą metody RDS (*respondent driven sampling*), która dzięki uwzględnieniu powiązań pomiędzy polecającymi się osobami pozwala przy pewnych założeniach na otrzymanie nieobciążonych estymatorów rozkładu cech badanej populacji ([Gile 2011](#)). Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wyniki tego badania.

W czasie epidemii zmniejszyła się liczba imigrantów przyjeżdżających do Polski, ale osoby już przebywające w Polsce pozostały dłużej. W 2020 roku odsetek imigrantów, którzy przyjechali do Polski po raz pierwszy wynosił niecałe 23%. Dla porównania w 2018 roku odsetek ten wyniósł ok. 40%. Jest to prawdopodobnie następstwem odkładania ryzykownych decyzji w okresie niepewności i ograniczeń mobilności. Zainteresowanie nowych osób przyjazdami powinno wzrastać po złagodzeniu obostrzeń związanych z pandemią, ale w perspektywie kilku lat przyjazdy nowych imigrantów będzie ograniczała malejąca na Ukrainie pula osób młodych i najbardziej skłonnych do wyjazdów. Badania imigrantów zrealizowane we Wrocławiu wskazują, że ostatni pobyt w 2020 roku wynosił przeciętnie już prawie 2 lata, podczas gdy w 2018 roku było to jedynie 1,2 roku (**Tabela nr 1**).

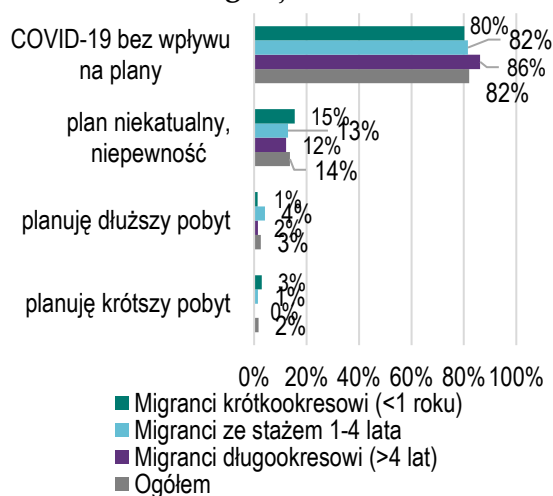
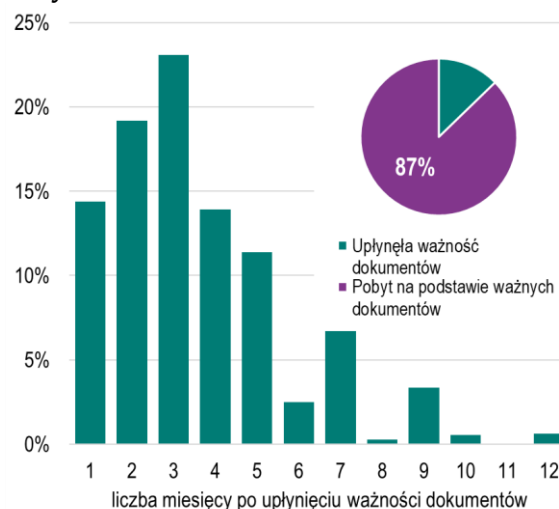
Dolny Śląsk jest obszarem przyciągającym imigrację osiedleńczą. Pandemia zintensyfikowała ten proces oraz wyraźnie ograniczyła migrację cyrkulacyjną. Proces wydłużania pobytów w Polsce został przyspieszony przez skutki pandemii (**Tabela nr 1**). Ponad dwukrotnie (z 11% do 21%) wzrósł odsetek imigrantów, których można określić jako osiadłych w Polsce, tzn. osoby, których doświadczenia z przyjazdami do Polski obejmowały w momencie badania powyżej 4 lat i których ostatni pobyt rozpoczął się więcej niż rok przed badaniem. Z drugiej strony zmalał odsetek imigrantów nowych i krótkookresowych z 54% w 2018 roku do 34% w 2020 roku. Z uwagi na pandemię może to być zjawisko przejściowe, ale wzmacnia ono długofalowy proces zmiany charakteru imigracji z cyrkulacyjnej w osiedleńczą.

Tabela nr 1. Zmiany struktury imigrantów w trzech grupach wyodrębnionych ze względu na długość pobytu

	Badanie 2018	Badanie 2020
Struktura według grup wyodrębnionych ze względu na długość pozostawania w Polsce		
Osiadli w Polsce (pierwszy przyjazd do Polski więcej niż 4 lata temu, ostatni pobyt powyżej roku)	10.9%	20.6%
Zmierzający do osiedlenia się (pierwszy przyjazd do Polski mniej niż 4 lat temu, ostatni pobyt powyżej roku)	29.9%	40.6%
Migracje wahadłowe (pierwszy przyjazd do Polski więcej niż 4 lata temu, ostatni pobyt poniżej roku)	5.5%	4,5%
Migranci krótkookresowi oraz nowi (pierwszy przyjazd do Polski Polsce poniżej 4 lat, ostatni pobyt poniżej roku)	53.7%	34.3%
Przeciętny pobyt w Polsce (w latach)		
Przeciętny czas obecnego pobytu (lata):	1,2	2,0
Przeciętny czas od pierwszego przyjazdu (lata):	2,7	3,5

Większość imigrantów, którzy pozostali w Polsce, nie traktowało tej sytuacji jako wymuszonej pandemii. Zdecydowana większość imigrantów (ok. 82%) twierdziła, że pandemia nie miała wpływu na ich aktualny pobyt w Polsce. Jedynie ok. 2% ankietowanych zdecydowało się skrócić aktualny pobyt, a 3% świadomie skorzystało z okazji zaplanowania dłuższego pobytu (**Wykres nr 4**). Brak zmiany planów w związku z pandemią deklarowali nieznacznie częściej imigranci długookresowi. Dla ok. 14% sytuacja ta była na tyle niespodziewana, że pozostali dłużej niż planowali, ale bez sprecyzowanego dalszego planu. Ponadto ze względu na pandemię ok. 13% osób skorzystało z okazji pozostania w Polsce pomimo upływającego terminu dokumentów wydanych wcześniej, co było możliwe w związku ze zmianą regulacji w czasie pandemii³ (**Wykres nr 5**). Osoby, które skorzystały z tej możliwości robiły to, w celu uregulowania na nowo swojego statusu, a nie po to, aby przebywać na terenie Polski z nieważnymi dokumentami przez dłuższy czas. Świadczy o tym fakt, że osoby pozostawały w tym stanie relatywnie krótko – mediana pobytu w Polsce po upływie ważności dokumentów wynosiła 4 miesiące, a jedynie sporadycznie zdarzały się przypadki dłuższe niż 6 miesięcy.

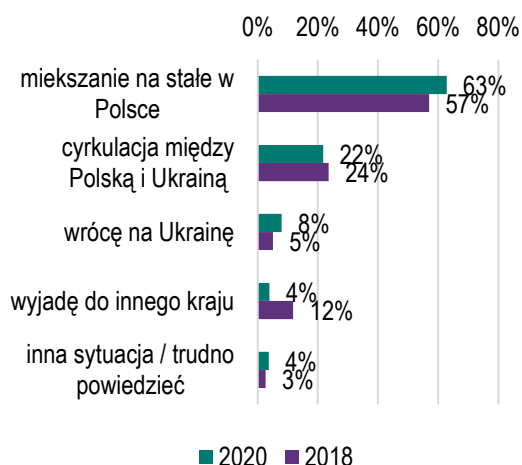
³ Możliwość taką stworzyła ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych ze zm.

Wykres nr 4. Zmiany planów przez COVID-19 a staż migracji***Wykres nr 5. Pozostawanie w Polsce pomimo utraty ważności dokumentów**

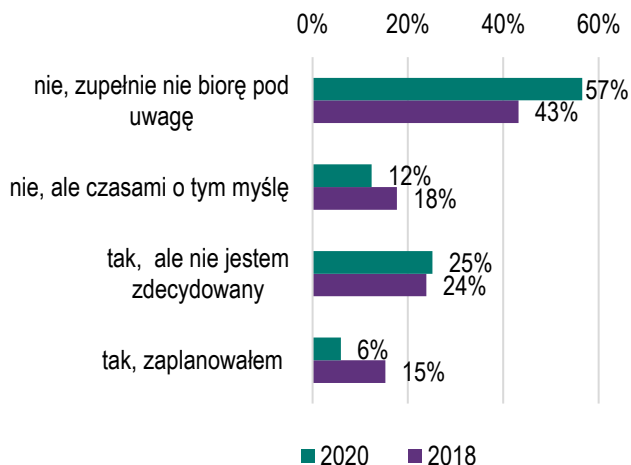
Okoliczności związane z epidemią zwiększają skłonność imigrantów do pozostania w Polsce i ograniczają plany wyjazdów do innych krajów. Niepewność związana z pandemią i ograniczenia w przemieszczaniu się doprowadziły do weryfikacji planów imigrantów pracujących w Polsce. Udział osób planujących pozostać w przyszłości w Polsce na stałe wzrósł z 57% do 63% (Wykres nr 6). Nieznacznie podniósł się także odsetek deklarujących ostateczny powrót na Ukrainę (z 5% do 8%). Znacznie spadły natomiast udziały osób planujących w przyszłości migrację cyrkulacyjną lub wyjazd do innego kraju. Co ciekawe, pandemia spowodowała, że wyjazd do innego kraju niż Polska nie był rozważany przez większość imigrantów, mimo, że dwa lata wcześniej ponad 50% imigrantów przynajmniej brała go pod uwagę w swoich planach (Wykres nr 7).

Wzrósł udział imigrantów zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. W porównaniu do sytuacji w 2018 roku wyraźnie wzrósł odsetek osób zatrudnionych na podstawie umów o pracę (z 67% do 83%) kosztem spadku liczby osób zatrudnionych na podstawie krótkoterminowych umów cywilnoprawnych (Wykres nr 9). Tak duża zmiana wynika z ograniczenia przyjazdów krótkoterminowych (*lockdown* oraz brak możliwości wjazdu tylko na podstawie paszportów biometrycznych), które objęły głównie osoby pracujące w Polsce przy pracach dorywczych na podstawie umów cywilnoprawnych. Ponadto zmiany te świadczą także o stabilizowaniu się warunków pracy osób, które pozostały w Polsce.

Wykres nr 6. Odpowiedź na pytanie o najbardziej prawdopodobną sytuację respondenta za 3 lata

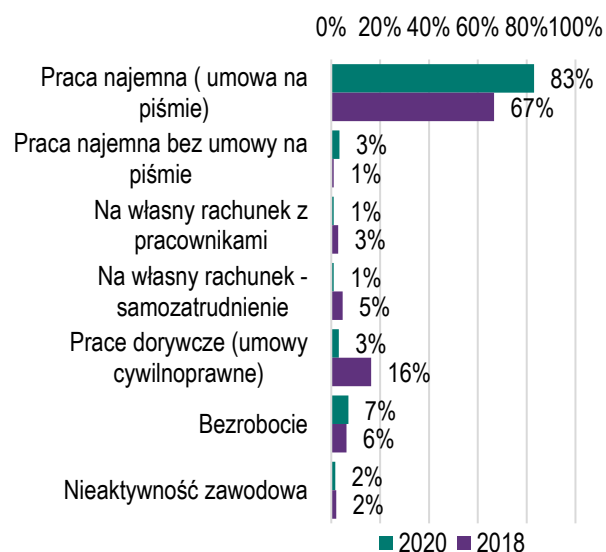
Wykres nr 7. Odpowiedź na pytanie o planowanie wyjazdu zarobkowego do innego kraju niż Polska**

Wykres nr 8. Dostosowania płac i przepracowanych godzin w miesiącu w okresie pandemii

Wykres nr 9. Status na rynku pracy imigrantów

Podobnie jak w przypadku polskich pracowników, w okresie pandemii spadła przeciętna liczba przepracowanych godzin przez imigrantów, a co za tym idzie przeciętne wynagrodzenia. Zmiany wynagrodzeń i przepracowanych godzin były silnie powiązane ze sobą, co wskazuje, że pracodawcy tylko w bardzo niewielkim zakresie potraktowali pandemię jako pretekst do ograniczenia stawek wynagrodzeń (Wykres nr 8). Większość pracowników z Ukrainy deklarowała, że zarówno płace jak i przepracowane godziny pozostawały bez zmian (odpowiednio 64% i 71%), ale wśród deklarujących zmiany związane z okresem pan-

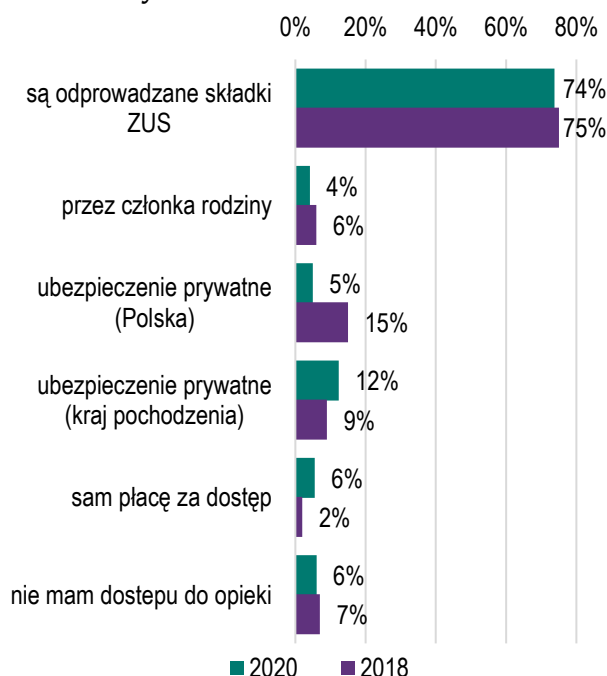
demii przeważały spadki wynagrodzeń i zmniejszenie się liczby godzin pracy. Co ciekawe udział pracowników, którzy zauważali zmiany wynagrodzeń (zarówno wzrosty jak i spadki) był wyższy niż tych, którzy zauważali zmiany czasu pracy, co można tłumaczyć przyzwyczajeniem do płynnego rozliczania czasu pracy i zwracaniem większej uwagi na wysokość wynagrodzenia za dany okres.

Znalezienie pracy przez imigrantów w czasie pandemii było trudniejsze i częściej wymagało korzystania z sieci kontaktów w Polsce niż znalezienie odpowiednich ofert na rynku pracy. Pandemia osłabiła samodzielne poszukiwanie pracy w Polsce przez imigrantów (ogłoszenia w prasie, internecie, pomoc rodziny w Polsce w poszukiwaniach). W tej sytuacji imigranci wyraźnie częściej rozpoczynali nową pracę w firmach, w których pracowali już ich znajomi (36% wobec 25% w 2018 roku). Nieznacznie wzrosła też rola rekrutacji przez agencje pośrednictwa pracy (**Wykres nr 10**). Ogólnie jednak spadła intensywność poszukiwania lepszych pracodawców i zmieniania pracy. Zarówno w 2020 jak i w 2018 roku około połowa imigrantów pracowała od początku u jednego pracodawcy. Jednak osoby zmieniające prace czyniły to w 2020 roku przeciętnie co 10 miesięcy, podczas gdy w 2018 roku było to przeciętnie co 7 miesięcy.

Wykres nr 10. Metody znajdowania pracy

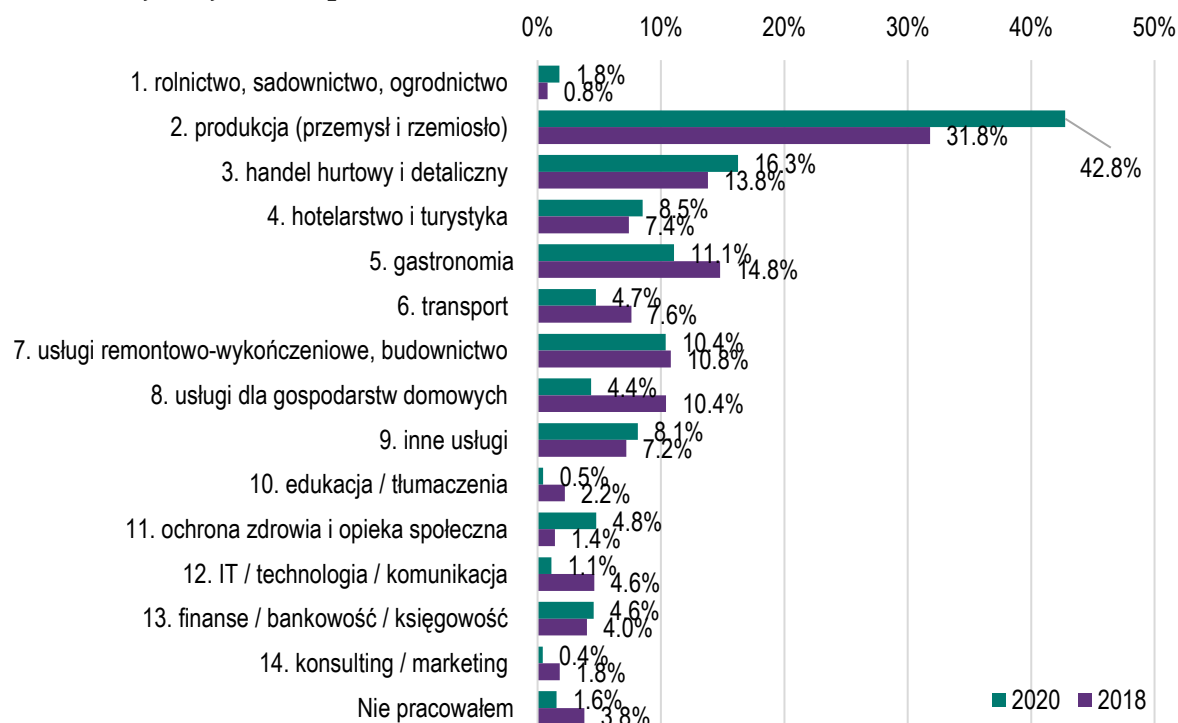
Wykres nr 11. Dostęp do ubezpieczeń zdrowotnych

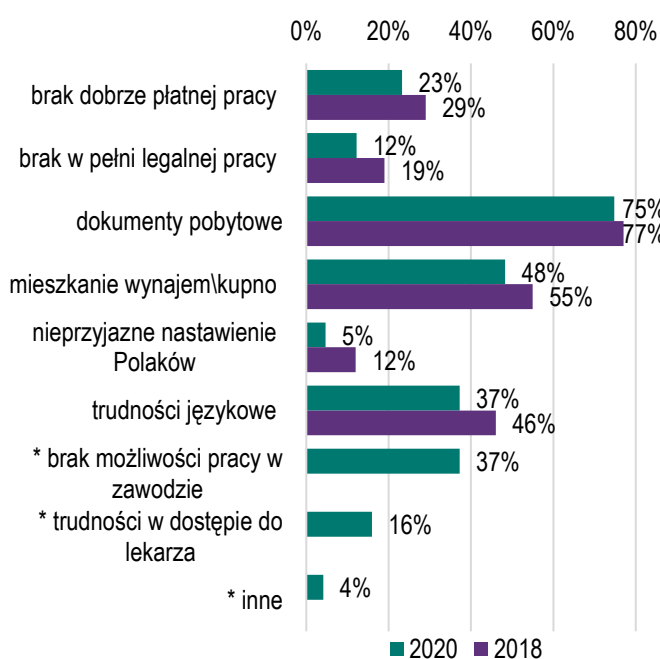
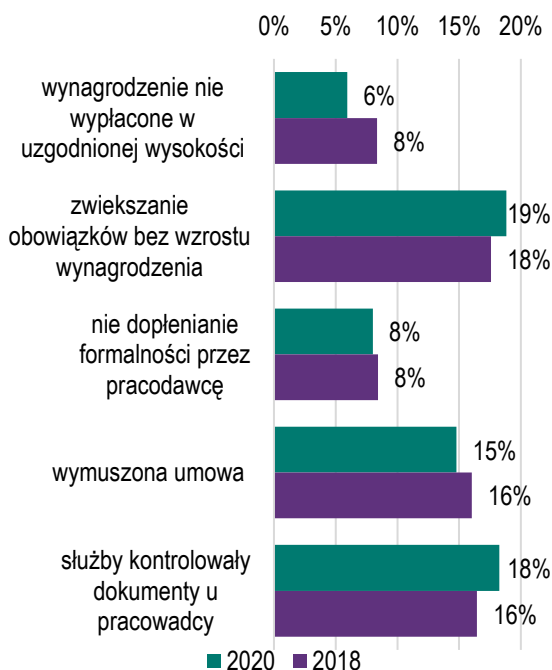
Mniejsza częstość świadczenia prac krótkoterminowych wpłynęło na zmniejszenie zapotrzebowania imigrantów na prywatne ubezpieczenie zdrowotne w Polsce. Pytanie dotyczące dostępu do opieki medycznej w Polsce dotyczyło potencjalnych tytułów do ubezpieczenia zdrowotnego. Według deklaracji, ok. 75% imigrantów w 2018 roku oraz 74% w 2020 roku opłacało składki na ubezpieczenie zdrowotne, kolejne ok. 4-6% było ubezpieczone poprzez członka rodziny opłacającego składki (**Wykres nr 11**). Prywatne ubezpieczenie wykupywane w Polsce często było uzupełnieniem składek ZUS, choć dotyczyło także przypadków, gdzie nie były one płacone. Osoby pracujące w Polsce krótkoterminowo i w ten sposób omijający opłacanie składek (umowy o dzieło, praca w szarej strefie) często decydowały się jednak na wykupienie ubezpieczenia turystycznego w kraju pochodzenia lub wybierały pracę bez uprawnień do korzystania z opieki zdrowotnej lub korzystania w potrzebie z prywatnej służby zdrowia.

Wyniki badania ankietowego wskazują na wyraźne przesunięcie struktury zatrudnienia wśród imigrantów pracujących na Dolnym Śląsku ku produkcji przemysłowej. Dane administracyjne dotyczące struktury sektorowej zatrudnienia w całej Polsce nie są tak jednoznaczne. Struktura sektorowa zatrudnienia według deklaracji oraz oświadczeń nie zmieniła się znacząco w skali całej Polski w pierwszej połowie 2020 roku. Badania przeprowadzone we Wrocławiu w 2018 roku i w 2020 roku wskazują jednak, że pandemia przyczyniła się tu do wzrostu znaczenia przemysłu w zatrudnieniu imigrantów. W 2020 roku pracowało w nim prawie 43% imigrantów, a dwa lata wcześniej ok. 32% (**Wykres nr 12**). Może to wynikać ze specyfiki regionu, w którym powstało w ostatnich latach wiele zagranicznych inwestycji związanych z tym sektorem. Ponadto, istotny statystycznie był także spadek udziału imigrantów świadczących usługi dla gospodarstw domowych (np.: sprzątanie, opieka nad dziećmi), co było prawdopodobnie głównie skutkiem pandemii. Pozostałe zmiany w okresie 2018 – 2020 nie mogą być uznane za istotne statystycznie na podstawie zrealizowanej próby, ale większe spadki dotyczyły także odsetka imigrantów zatrudnionych w gastronomii oraz transporcie. Z drugiej strony, pomimo pandemii, wciąż relatywnie wysoki był udział imigrantów zatrudnionych w branżach hotelarskiej i budowlanej. Wyraźnie wzrósł także odsetek imigrantów pracujących w ochronie zdrowia i opiece społecznej. Wydaje się także, że pandemia mogła skłonić część imigrantów nie pracujących w Polsce do powrotu do domu.

Wykres nr 12. Sektory, w których pracowali imigranci podczas ostatniego pobytu (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

Głównym problemem sygnalizowanym przez imigrantów w ich funkcjonowaniu są utrudnienia w uzyskiwaniu dokumentów pobytowych. W porównaniu z 2018 rokiem nie zmieniła się lista problemów zgłaszanych przez imigrantów z Ukrainy w Polsce (**Wykres nr 13**). Najważniejszymi trudnościami pozostawały procedury związane z załatwianiem dokumentów pobytowych, wysokie koszty zakwaterowania oraz trudności językowe. Następstwa COVID-19 mogły przyczynić się jednak do mniejszego odsetka osób uznających za problematyczne warunki pracy (brak dobrze płatnej oraz legalnej pracy), które wymieniane były w dalszej kolejności. W badaniu z 2020 roku pojawiła się możliwość deklaracji dotyczących braku możliwości pracy w zawodzie i utrudnień w dostępie do służby zdrowia. Pierwsza z trudności okazała się ważna – wymieniana była przez 37% imigrantów. Utrudnienia w dostępie do lekarza były natomiast wskazywane przez ok. 16% respondentów.

Wykres nr 13. Trudności zgłaszane przez imigrantów z Ukrainy***Wykres nr 14. Zauważone przez imigrantów nieetyczne zachowania pracodawców i przeciwdziałanie im***

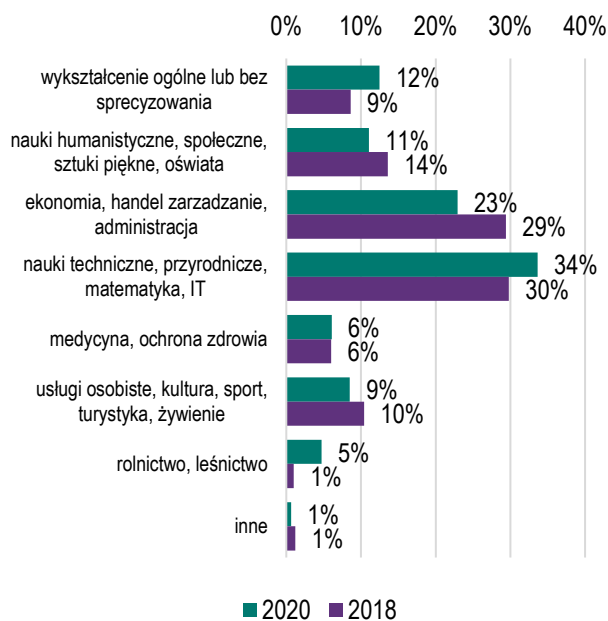
*Część odpowiedzi została dodana w 2020 roku

W czasie pandemii COVID-19 nie wzrosła istotnie częstość nieetycznych zachowań pracodawców w odniesieniu do imigrantów. Ze względu na swoją specyfikę imigranci mogą częściej niż lokalni pracownicy doświadczać nieuczciwych zachowań ze strony pracodawców, takich jak wypłacanie wynagrodzeń niższych niż ustalone w umowie, większe obowiązki bez wzrostu wynagrodzenia, przymuszanie do podpisywania umów nie odpowiadających faktycznym warunków pracy, czy nie dopełnianie przez pracodawcę formalności (np.: rejestracji umów, płacenia podatków). Odpowiedzi imigrantów wskazują, że zjawiska te były dość ograniczone (nie przekraczają 20% deklaracji) i nie nasiliły się istotnie w czasie pandemii (**Wykres nr 14**). W szczególności odsetek najczęstszych deklaracji, że pracodawcy zwiększali zakres obowiązków bez podwyższenia wynagrodzenia wynosił 18-19%. W pozostałych kategoriach także brak było istotnych zmian. Z drugiej strony według deklaracji imigrantów jedynie w ok. 16-18% przypadków dokumenty związane z pobytem i zatrudnieniem były sprawdzane przez służby kontrolne u pracodawców.

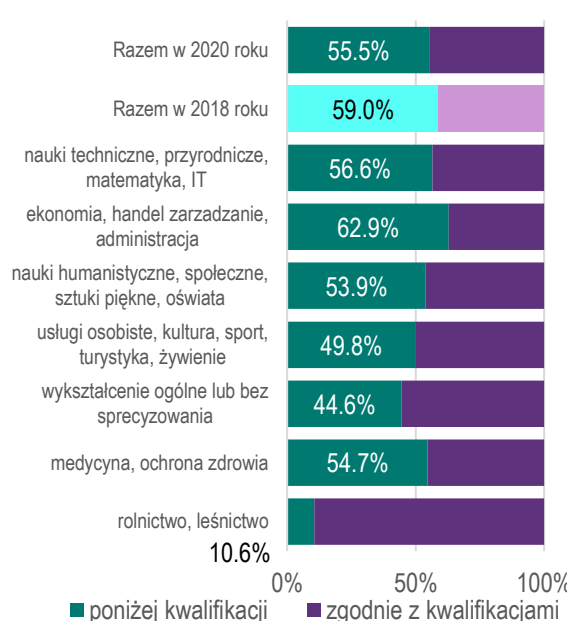
Wśród imigrantów występowała nadreprezentacja osób z wyższym wykształceniem z kierunków ekonomicznych i technicznych. Prawie 60% wszystkich imigrantów ankietowanych we Wrocławiu stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe (przynajmniej dyplom licencjata), a ok. 34% posiadało wykształcenie wyższe lub średnie techniczne. Wśród kierunków wykształcenia osób przyjeżdżających do Polski dominowały osoby z wykształceniem technicznym, przyrodniczym lub matematycznym (STEM) a ekonomia i zarządzanie

były na drugim miejscu pod względem częstości. W 2020 roku udział osób z wykształceniem technicznym jeszcze się zwiększył (**Wykres nr 15**).

Wykres nr 15. Struktura kierunków wykształcenia imigrantów

Wykres nr 16. Deklaracje pracy poniżej kwalifikacji a kierunek wykształcenia

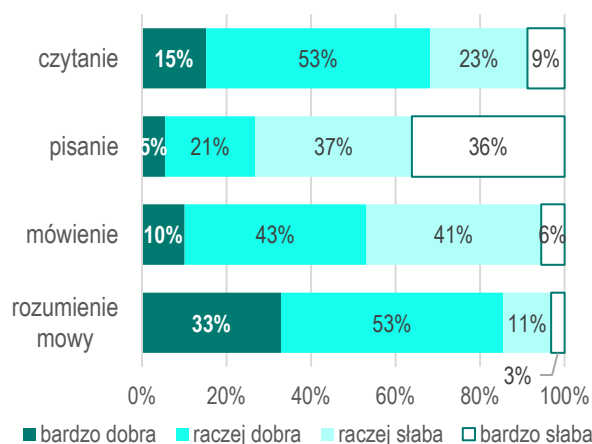

Większość ankietowanych imigrantów deklarowała, że w Polsce pracuje poniżej swoich kwalifikacji. Odsetek ten nie zmienił się istotnie w porównaniu z 2018 rokiem. W 2020 roku pracę poniżej swoich kwalifikacji deklarowało 56% imigrantów, w 2018 roku było to 59% (**Wykres nr 16**). Relatywnie najczęściej pracę poniżej kwalifikacji deklarują absolwenci kierunków związanych z ekonomią i zarządzaniem (63%). Relatywnie najrzadziej osoby bez sprecyzowanego kierunku wykształcenia (45%) oraz kierunków związanych z rolnictwem i zootechniką (11%). Pomimo zapotrzebowania na pracę personelu medycznego związaną z pandemią, pracę niezgodą lub poniżej swoich kwalifikacji wskazywało także aż 55% imigrantów deklarujących wykształcenie medyczne.

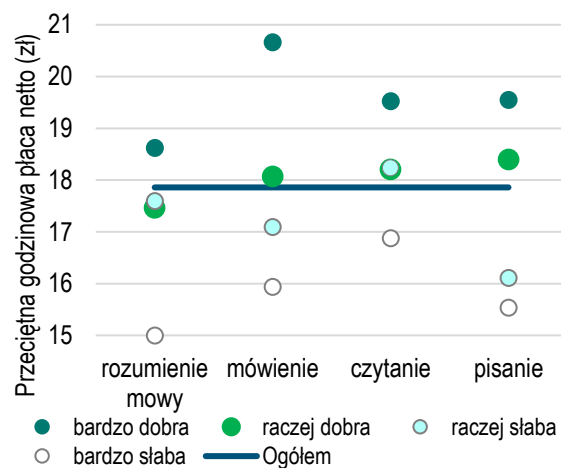
Bardzo dobra znajomość języka polskiego w mowie i piśmie nie była częsta, ale zwiększała szanse na dobrze płatną pracę. Jednym z głównych problemów wskazywanych przez imigrantów są trudności językowe. Odpowiedzi na szczegółowe pytania dotyczące poziomu znajomości języka polskiego przez respondentów wskazują, że większość z nich ocenia, że rozumie mowę polską i czyta po polsku bardzo dobrze lub raczej dobrze (**Wykres nr 17**). Nieco gorzej samo-oceniają się umiejętności związane z mówieniem i pisanem w języku polskim. Umiejętności językowe są jednym z istotnych czynników integracji imigrantów na rynku pracy. W przypadku imigrantów w Polsce osoby ze słabą znajomością języka polskiego są wynagradzane wyraźnie gorzej niż przeciętnie (**Wykres nr 18**). Stosunkowo najlepsza

pod względem przeciętnych wynagrodzeń jest sytuacja imigrantów z bardzo dobrą umiejętnością mówienia w języku polskim. Zwykle są to osoby, które bardzo dobrze opanowały pisanie i czytanie w języku polskim. Umiejętność pisania i czytania na poziomie „raczej dobrym” także przekłada się na zarobki istotnie powyżej średniej dla ogółu imigrantów.

Wykres nr 17. Deklarowana znajomość różnych aspektów języka polskiego wśród imigrantów

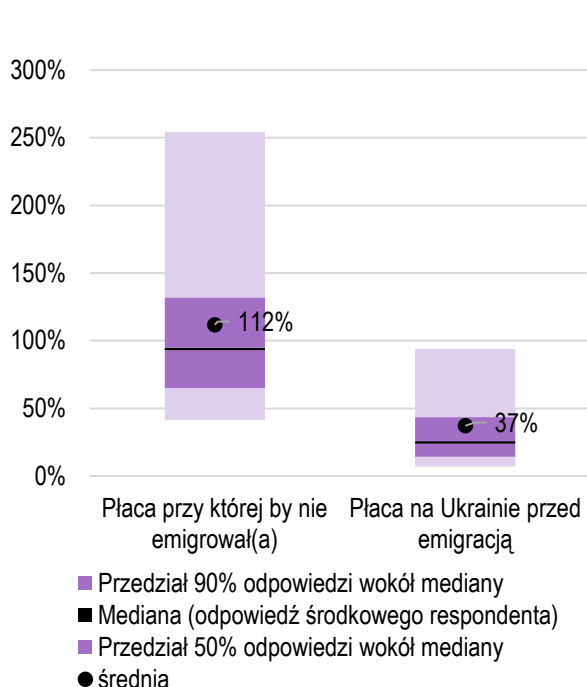
Wykres nr 18. Znajomość języka polskiego, a wynagrodzenia godzinowe

Głównym powodem przyjazdów imigrantów do Polski jest różnica w poziomie wynagrodzeń. Istotna część osób wybiera imigrację także w poszukiwaniu lepszej jakości życia i możliwości samorealizacji. Dla ponad 50% imigrantów powodem imigracji są utrzymujące się różnice w wynagrodzeniach pomiędzy Polską a Ukrainą (Wykres nr 20). Istotnie, przeciętne wynagrodzenie netto na Ukrainie przed przyjazdem do Polski wynosiło 37% ich płacy netto w Polsce, przy medianie ok. 25% (Wykres nr 19). Warto jednak zwrócić uwagę, że emigrują także osoby o zarobkach bardziej zbliżonych do obserwowanych w Polsce. Na pytanie o płacę na Ukrainie, przy której emigracja nie byłaby konieczna, przeciętna odpowiedź to 112% obecnej płacy w Polsce (mediana 94%). Asymetria odpowiedzi na to pytanie bierze się ze stosunkowo licznej grupy osób, dla których decydujące o przyjeździe do Polski były także inne czynniki niż wynagrodzenie. Wśród wskazywanych powodów przyjazdu do Polski często wymieniane były: łącznie rodzin, plany życiowe oraz jakość życia w Polsce. W porównaniu z badaniem w 2018 roku nieznacznie obniżył się odsetek deklarujących, że różnica w wynagrodzeniach była głównym powodem wyjazdu (ok. 50% w 2020 roku i 56% w 2018 roku⁴)

⁴ Raport „[Informacja z badań ankietowych imigrantów w Bydgoszczy i we Wrocławiu w 2018 i 2019 roku](#)”, s. 6.

Wykres nr 19. Płace w Polsce a płace na Ukrainie przed wyjazdem i deklarowana płaca zapobiegająca migracji

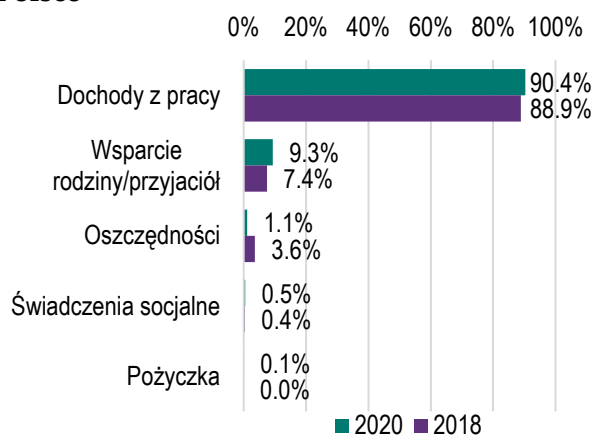
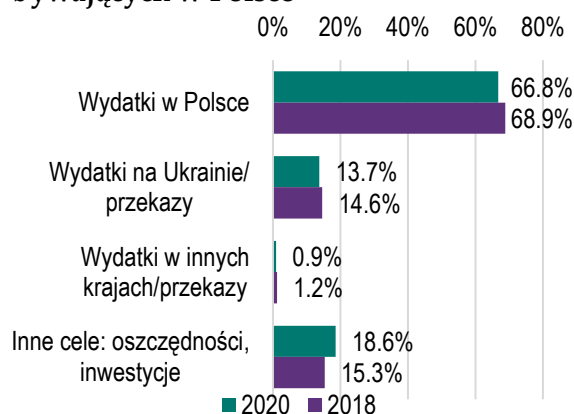

Wykres nr 20. Deklarowane powody przyjazdu do Polski

Głównym źródłem dochodu około 90% imigrantów z Ukrainy w Polsce była i jest praca zarobkowa. Pomiedzy rokiem 2018 i 2020 odsetek osób pozostających w Polsce i pracujących zmienił się nieznacznie z 89% do ok. 90%, na co prawdopodobnie wpływ miała pandemia ograniczająca przyjazdy członków rodzin niezwiązane z pracą zarobkową (**Wykres nr 21**). Na drugim miejscu wymieniane było pozostawanie na utrzymaniu rodziny lub pomoc znajomych. W 2018 roku dotyczyło to ok. 7% imigrantów, w 2020 roku odsetek ten wzrósł do 9%. Odsetek imigrantów utrzymujących się w Polsce z oszczędności zgromadzonych wcześniej spadł z 4% do ok. 1% w 2020 roku, co mogło wiązać się z rzadszym poszukiwaniem nowej pracy przez osoby, które ją straciły. Prawdopodobnie w czasie pandemii takie osoby częściej wracały na Ukrainę.

Świadczenia społeczne wypłacane imigrantom nie odgrywają głównej roli w dochodach ich gospodarstw domowych, choć ok. 15% imigrantów lub ich rodzin mieszkających w Polsce miało doświadczenia z otrzymywaniem polskich świadczeń socjalnych na dzieci wychowywane w Polsce takich jak „Rodzina 500+” (ok. 11% ogółu respondentów) lub inne przysługujące na dzieci (ok. 4%). Jedynie ok. 0,6% imigrantów otrzymywało świadczenia z pomocy społecznej na siebie. Dodatkowo część imigrantów (niecałe 3%) odnotowała wypłacane im świadczenia postojowe w trakcie pandemii COVID-19. Mediana świadczeń imigrantów, które deklarowały ich otrzymywanie wynosiła 500 zł.

Wykres nr 21. Główne źródło utrzymania imigrantów z Ukrainy przebywających w Polsce**Wykres nr 22. Struktura rozdysponowania dochodu imigrantów z Ukrainy przebywających w Polsce**

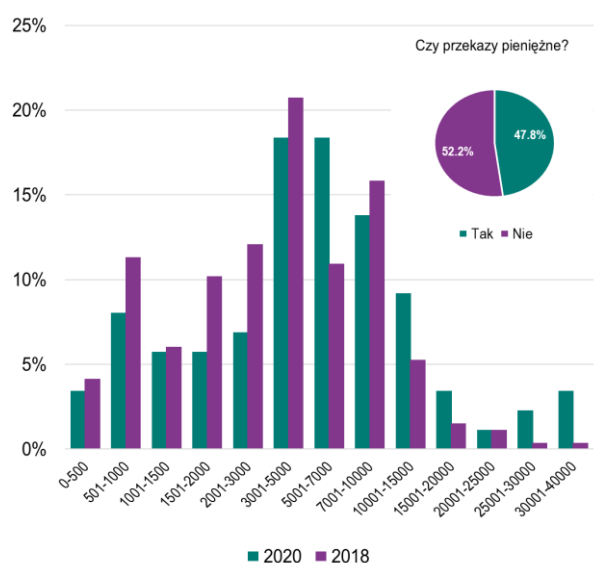
W okresie pandemii nieznacznie spadł odsetek dochodów wydatkowanych przez imigrantów w Polsce. W 2020 roku było to 67% w porównaniu z 69% w 2018 roku (Wykres nr 22). Wzrósł odsetek dochodów zaoszczędzanych lub przeznaczanych na inwestycje z myślą o przyszłości, z 15% w 2018 r. do prawie 19% w 2020 r.

Pandemia nie zmniejszyła istotnie odsetka imigrantów przekazujących pieniądze. Większość imigrantów przynajmniej raz wykorzystywała mobilne formy ich realizacji (internet, smartfony). Spośród ankietowanych w 2020 roku 52% osób przekazywało w ciągu roku środki zarobione w Polsce za granicę (Wykres nr 23). W 2018 roku było to 55%. Nastąpił jednak wzrost przeciętnej wartości przekazów w ciągu roku ze względu na powiększenie się grupy respondentów przekazujących relatywnie duże środki. W 2018 roku dominowały kwoty nie większe niż 5000 (stanowiły 65%), w 2020 ponad połowę stanowili respondenci, którzy przekazali za granicę w ciągu roku więcej niż 5000 zł, co mogło wynikać z potrzeb rodziny, która pozostała za granicą. Odpowiedzi na pytania o metodę przesyłania pieniędzy w dobie pandemii nie są do końca porównywalne z 2018 rokiem ze względu na uszczegółowienie pytań. W 2018 roku najważniejszymi formami przekazywania środków było ich przewożenie osobiście lub przez specjalistyczną firmę. Odpowiedzi z 2020 roku wskazują, że 61% respondentów przynajmniej raz wykorzystywała do przekazów usługi finansowe dostępne przez internet lub telefon komórkowy, które umożliwiały ominięcie tradycyjnej bankowości oraz firm świadczących usługi stacjonarnie (Wykres nr 24). Ze względu na brak tego szczegółowego pytania w 2018 roku nie jest możliwe określenie na ile pandemia COVID-19 spowodowała wzrost zainteresowania tego rodzaju usługami. Odpowiedzi respondentów na pytania bezpośrednio dotyczące zmian w przekazywaniu pieniędzy po wybuchu epidemii COVID-19 wskazują jednak, że ponad 80% nie zmieniło głównych metod przekazywania pieniędzy.

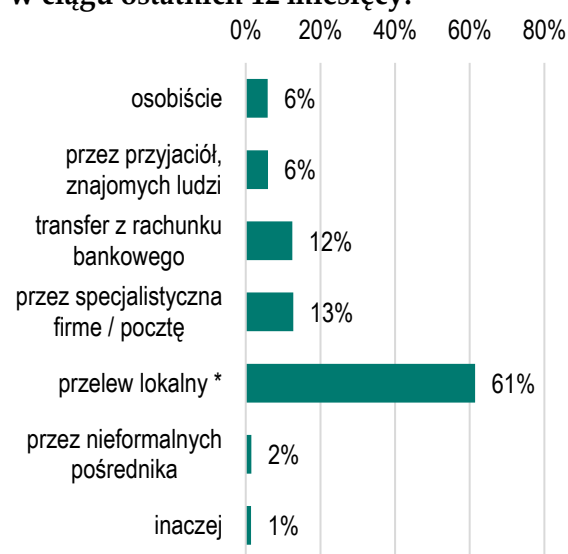

W trakcie pandemii zwiększyła się częstość przekazywania pieniędzy, ale zmalała wartość przeciętnego transferu. W 2020 roku wyraźnie wzrósł udział imigrantów przekazujących pieniądze regularnie raz w miesiącu (**Wykres nr 25**), ponadto tylko około 3% transferujących deklarowało zaprzestanie przekazywania pieniędzy w związku z epidemią COVID-19. Z drugiej strony w przypadku 16% wysyłających wartość pojedynczych przekazów w czasie *lockdownu* była niższa niż zwykle, a w przypadku 9% wyższa niż zwykle (**Wykres nr 26**).

Wykres nr 23. Przekazy pieniężne oraz ich wartość***

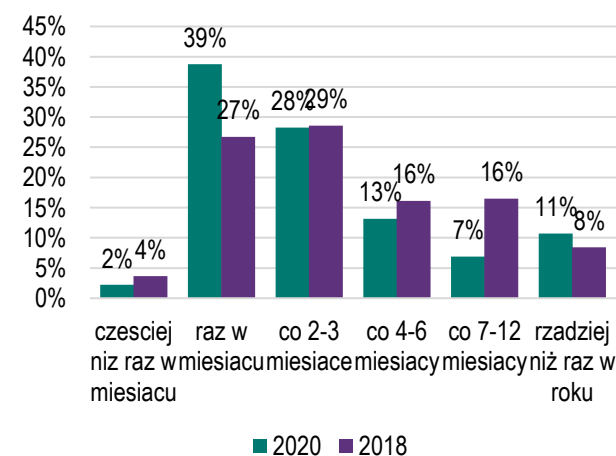

Wykres nr 24. Wykorzystywane w 2020 roku** metody przekazywania pieniędzy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

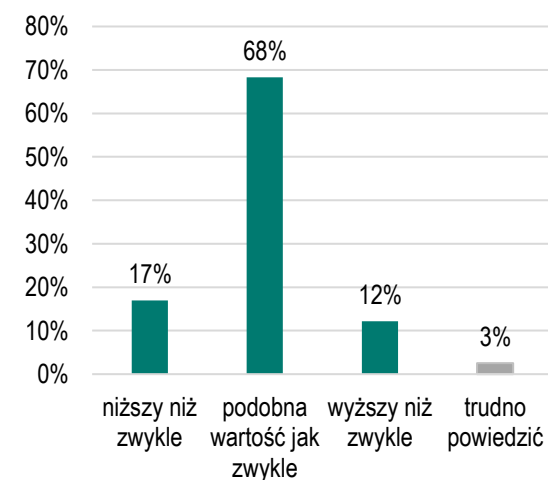

*pod nazwą przelew lokalny umieszczone zostały rozliczenia poprzez pośredników internetowych lub w oparciu o telefony komórkowe nie wymagające od wpłacających opłat związanych z przelewami międzynarodowymi. **Ze względu na różnice w zestawie odpowiedzi pomiędzy 2018 i 2020 rokiem dane nie są porównywalne i zaprezentowano tylko wyniki z 2020 roku.

Wykres nr 25. Częstość przekazywania pieniędzy

Wykres nr 26. Zmiana wartości przeciętnego transferu na skutek COVID-19

---

www.nbp.pl